

De vijl II

Het met de hand vijlen is nog steeds een van de moeilijkste onderdelen van de vakopleiding voor metaalbewerkers, maar ook één van de nuttigste. Met name het zuiver vlakvijen is een eis die voor de Bemetel vakopleiding in de Bedrijfsschool primair gesteld moet worden, terwijl de vaardigheid in het hanteren van de vijl door de toekomstige vakman zover moet gaan, dat hij in staat is 2 vlakken op 0,01 mm evenwijdig ten opzichte van elkaar te vijlen.

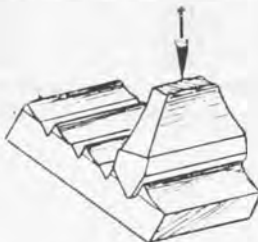
Wij keren terug tot de begintijd van de vijlenfabricage. Het kappen is een spaanloze bewerking; een brede kapbeitel wordt schuin in het oppervlak van het vijlblad geslagen met een kaphamer. Het materiaal wordt plaatselijk verdrongen en omhoogge-

In een vorig artikel hebben wij gezien dat de vijl als metaalbewerkgereedschap in de grjze oudheid al bekend was.

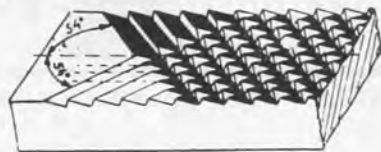
De schrijver van dit artikel duikt opnieuw in de historie, daarbij geholpen door de heer P. C. Schot, assistent in het Laboratorium voor Werkplaatstechniek aan de Technische Hogeschool in Delft.

drukt (fig. 8). In 1420 treft men al de zogenaamde kruiskap (fig. 9) aan; door de

2e kap wordt de 1e kap gedeeltelijk weggedrukt, er ontstaan over het gehele vlak snijdende puntjes.

8. *Materiaalverdringing door kappen.*

9. *Kruiskap*

Een bewijs voor de moeilijkheid van het mechaniseren van de kapbewerking is wel het feit dat tot in onze 20ste eeuw het handkappen is toegepast.

Zilver en brons voor Van der Heem-typistes

Het blijft nog steeds een prestatie om een half uur lang op topsnelheid te typen en dan niet meer dan een half procent fouten te maken. Aan deze eisen, die voor de Nederlandse Kampioenschappen Machineschrijven gelden, hebben 3 typistes van Van der Heem Den Haag voldaan.

Dat bleek zaterdag 3 oktober j.l. toen de prijswinnaars door de jury werden bekendgemaakt. Mejuffrouw D. Broekman, Directiesecretariaat, wist in de tweede klasse de derde plaats te bezetten met 372 netto aanslagen per minuut; een goede prestatie, vooral wanneer wij in aanmerking nemen dat zij al vier jaren achtereen geplaatst werd.

De bezetting van de eerste plaatsen werd haast een volledige VDH-aangelegenheid. Het is in deze wedstrijden nog nimmer voorgekomen, dat twee VDH-ers in de topgroep, de ereklasse, werden geplaatst. Direct na mevrouw Machwirth, kampioene, kwam met zeer gering verschil mevrouw H. Dekker van onze afdeling Inkoop met 476 netto aanslagen per minuut, terwijl mejuffrouw E. A. van Frankenhuyzen, Directiesecretariaat, een zeer goede derde plaats wist te bezetten met 472 netto aanslagen per minuut.

Van de zijde van de chefs van deze dames was er grote belangstelling voor deze geweldige prestaties. De heren Gussenhoven en De Hartog, beiden directeur, en de heer Klees waren bij de prijsuitreiking aanwezig.

Tien jaar geleden was Van der Heem nog niet op deze wedstrijden vertegenwoordigd; thans behoren twee dames tot de eerste drie en heeft één medewerkster in de tweede klasse een goede plaats gekregen. Uit deze vergelijking blijkt dat onze typistes reeds een hartig woordje meespreken.

Wij wensen vele jongeren toe dat zij in 1965 bij deze belangrijke wedstrijden van de partij zullen zijn. Dus trainen.

Onze drie typefenomenen temidden van hun chefs. V.l.n.r. de heer L. C. Gussenhoven, directeur, de heer Jac. Leutscher, Staf Administratie, tevens jurylid, mejuffrouw D. Broekman, mevrouw H. Dekker, mejuffrouw E. A. van Frankenhuyzen, de echtgenote van de heer De Hartog, de heer F. Klees en de heer F. de Hartog, directeur.

10. *Het uit de hand kappen.*

De kapper had de vijl voor zich op een aanbeeld geklemd met behulp van twee leren riemen (fig. 10). Bij het kappen had de beitel steun en richting van de vorige tand. Ervaren kappers bereikten snelheden van 80—200 slagen per minuut. Er was zeer veel ervaring nodig om de kap op de juiste hoogte en regelmatig te krijgen.

Gaan wij na hoelang het kappen van zo'n vijl duurde, dan komen wij bij 20 tanden per cm op een kaptijd van 20 minuten. In 1925 nog maakte een geoefende kapper (in een werktijd van 10 uur!) een productie van 25 vijlen. In die tijd moest deze vijlkapper concurreren met de veel snellere machine, die het 5-voudige presteerde, een strijd die al spoedig in het voordeel van de machine werd beslist.

Mathurin Jousse was een Franse meesterslotenmaker, die bovendien kon schrijven, een weinig voorkomende combinatie, die ons nu nog in staat stelt kennis te nemen van de vernuftige wijze waarop in oude tijden sloten werden gemaakt. In 1627 verscheen van zijn hand een leerboek over het sloten maken, waarvan een exemplaar in de Leidse universiteitsbibliotheek aanwezig is.

(Wordt vervolgd).